

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER
ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA AHDÎ HUKUKUN İHLÂLİNDEN
DOĞAN KRİZLER**

**YUNUS ÇOLAK
15716010**

**TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. FUAT AKSU**

**İSTANBUL
2017**

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER
ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA AHDİ HUKUKUN
İHLÂLİNDEN DOĞAN KRİZLER

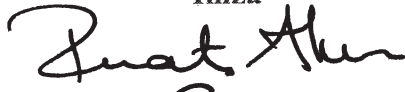

YUNUS ÇOLAK

15716010

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 28.06.2017

Tezin Savunulduğu Tarih: 14.07.2017

Tez Oy Birliği / ~~Oy Çoğunluğu~~ ile Başarılı Bulunmuştur

	Unvan Ad Soyad	İmza
Tez Danışmanı	: Doç. Dr. Fuat Aksu	
Jüri Üyeleri	: Doç. Dr. Çiğdem Nas	
	: Doç. Dr. Ragıp Kutay Karaca	

Bu tez TÜBİTAK 1001 Projesi (Proje no: 112K172) kapsamında desteklenmiştir.

İSTANBUL
HAZİRAN 2017

ÖZ

TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA AHDİ HUKUKUN İHLÂLİNDEN DOĞAN KRİZLER Yunus Çolak Mayıs, 2017

Dış politika krizleri ve bu krizlerin yönetiminin analiz edilmesi, krizlere ilişkin üretilen politikaların iç ve dış tüm faktörlerin dikkate alınarak ortaya konulması sebebiyle, dış politikanın bir bütün olarak anlaşılmasına olanak sağlamaktadır. Bu çalışma, Türk dış politikasının kriz ve kriz yönetimi geleneğinin anlaşılmasında önemli bir yere sahip olan uluslararası antlaşmalarla oluşturulmuş ahdî hukukun ihlâl edilmesiyle ortaya çıkan krizlerdeki kriz ve kriz yönetimi anlayışını analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın giriş bölümünün takiben, ilk olarak, kavramsal ve kuramsal çerçeve verilmiştir. Bu çerçevede öncelikle ahdî hukuk kavramı irdelenmiş, ardından da dış politika krizi ve bunun ahdî hukuk ile ilişkisi ortaya konulmuştur. Söz konusu kriz-ahdî hukuk ilişkisi de Türkiye'nin doğrudan taraf olduğu 34 dış politika krizi içerisinde (1923-2016) ahdî hukukun ihlâl edilmesinden kaynaklanmış 13 kriz özelinde üçüncü bölüm içerisinde incelenmiştir. Türkiye'nin garantörlük statüsünün ihlâlinden doğan krizler, azınlıkların statüsünün ihlâlinden doğan krizler ve egemenlik ve güvenliğe ilişkin statünün ihlâlinden doğan krizler olmak üzere üç kategoriye ayrılan bu krizlerden dört tanesi ilk kategoride, üç tanesi ikinci kategoride ve altı tanesi de son kategoride karşılaştırmalı bir biçimde incelenmiştir. Bu kapsamda çalışmada elde edilen en önemli bulgulardan bir tanesi, Türkiye'nin ahdî hukukun ihlâl edildiği dış politika krizlerinde statükocu bir yaklaşım benimsediğidir. Bunun yanında bir diğer önemli bulgu ise bu tür krizlerin yönetiminde Türkiye'nin güç kullanımını meşru gördüğüdür.

Anahtar Kelimeler: Türk Dış Politikası, Ahdî Hukuk, Dış Politika Krizleri, Kriz Yönetimi, Türk Dış Politikası Krizleri.

ABSTRACT

CRISES OF TURKISH FOREIGN POLICY CAUSED BY VIOLATION OF CONTRACTUAL OBLIGATIONS

Yunus Çolak

May, 2017

Analyzing foreign policy crises are crucial to grasp main dimensions of foreign policy as a whole. Since foreign policy crises are mostly important issues for any country and It requires urgent response by decision makers of the country in a short time by considering both internal and external factors. In this regard, this study aims to analysis crises of Turkish foreign policy, caused by violation of status of sovereignty and territorial integrity established by international treaties, contractual obligations, which has crucial role to understand crises of Turkish foreign policy. It has been given, firstly, conceptual and theoretical framework following the introduction chapter. Meaning of contractual obligation and its relation with foreign policy crises have been examined in the second chapter of this study. In this framework, out of 34 foreign policy crises of Turkey (1923-2016), selected 13 foreign policy crises which are emerged from violation of status quo and treaties, have been examined in the third chapter. These 13 foreign policy crises have been categorized under three categories; crises emerged from violation of Turkey's guarantor state status, crises emerged from violation of rights of minorities and crises emerged from violation of sovereignty and security. Out of 13 crises, four of them located in the first category, three of them located in the second category and six of them located in the third category. In this perspective, one of the most important result of the study is that Turkey has adopted a view which is keeping status quo unchanged. Another important result of the study is that using military power is legitimate for Turkey when crises emerged from violation of contractual obligation.

Key Words: Turkish Foreign Policy, Foreign Policy Crises, Crises Management, Contractual Obligation.

ÖN SÖZ

Türkiye'nin dış politikası ve siyasi tarihe olan ilgim esasen lisans eğitimim sırasında Yrd. Doç. Dr. Alptekin Molla'dan aldığım ilgili dersler ile filizlendi. Bu yüzden ilk teşekkürü kendisine etmeliyim. O dönemden bu yana aklımda olan şey, salt bir dış politika analizi ya da siyasi tarih incelemesinden ziyade, tüm bunları bir kavram veya kuram ile birleştirebilmektir ki bu tez çalışması ile de bunu hedefledim.

Ahdî hukuk kavramı bu çalışmada da üzerinde durulduğu şekilde Türkiye'nin dış politika krizlerinde ve dolayısıyla dış politikasında önemli bir yere sahip. Bu çerçevede, bu çalışmanın temel amacı Türkiye'nin dış politikasına dair gerek ahdî hukuk kavramı gerekse de dış politika krizleri çerçevesinde bir açıklama getirmektir. Bu anlamda bir ilk olma özelliği taşıyan bu çalışmanın, Türkiye'deki az sayıdaki kriz çalışmalarına da nitelikli bir katkı olmasını umuyorum.

Hiç şüphe yok ki bu tez çalışmasının bu hale gelmesindeki en büyük pay sahibi, değerli danışman hocam Doç. Dr. Fuat Aksu'dur. Eğer bu çalışma benim akademik yolculuğumun ilk adımı ise, bu adımı kendisinin ilgisi ve desteği olmadan atabilmem mümkün değildi. İşini düzgün ve büyük bir saygıyla yapan hocama bu noktada ne kadar teşekkür etsem azdır. Aynı zamanda "Türk Dış Politikası Kriz İncelemeleri Araştırma Grubu" üyelerine, tezime ilişkin değerli görüşlerini her an benimle paylaşma cömertliğini gösterdikleri için ayrıca teşekkür etmeliyim.

Bu gerçekten uzun ve emek gerektiren süreç içerisinde saatleri bulan telefon görüşmelerimizde bana değerli tecrübelerini aktararak yol açan Eren İrfanoğlu'na da teşekkür ederim. Ayrıca lisans eğitiminde beraber yola koyulduğumuz kıymetli dostum Ar. Gör. Aydın Akpınar ve yüksek lisans eğitimimin bana kazandırdığı insanlardan birisi olan İbrahim Tekeş, bu sürecin her anında yanımda oldular, kendilerine çok şey borçlu olduğumu belirtmeliyim. Elbette beni yetiştiren, her sıkıştığımda beni motive eden ve hayatımın her anında bıkmadan usanmadan beni destekleyen aileme teşekkürlerin en büyüğünü etmeliyim. Annem Gülseren Çolak, babam Hüseyin Çolak, ağabeyim Emre Çolak ve değerli eşi Şeyma Çolak bu süreçte benim en önemli destekçilerim oldular; kendilerine minnet borçluyum.

Çalışmadaki tüm hatalar doğal olarak bana aittir.

Yunus Çolak
İstanbul, 2017

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖN SÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii
1. GİRİŞ.....	1
2. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE.....	5
2.1. AHDÎ HUKUK KAVRAMI.....	5
2.1.1. Uluslararası Antlaşmalar.....	6
2.1.1.1. Antlaşmaların Yapılışı, Yorumlanması, Geçersizliği ve Sona Ermesi.....	10
2.1.1.1.1. Antlaşmaların Yapılışı.....	10
2.1.1.1.2. Antlaşmaların Yorumlanması.....	13
2.1.1.1.3. Antlaşmaları Geçersiz Kılan Durumlar.....	14
2.1.1.1.4. Antlaşmaların Sona Ermesi.....	16
2.1.2. Hukuksal Statü/Rejim Kuran Antlaşmalar.....	17
2.1.2.1. Antlaşmaların Üçüncü Taraflar Bakımından Etkileri ve Objektif Rejim Kuran Antlaşma Kavramı.....	19
2.1.2.1.1. Üçüncü Tarafın Rızasına Dayalı Etki.....	20
2.1.2.1.2. Üçüncü Tarafın Rızasına Dayanmayan Etki.....	20
2.2. AHDÎ HUKUK KAVRAMI İLE UYUŞMAZLIK-ÇATIŞMA-KRİZ İLİŞKİSİ.....	24
2.2.1. Uyuşmazlık-Çatışma-Kriz İlişkisi.....	25
2.2.1.1. Uyuşmazlık-Çatışma Çözümü Yöntemleri.....	25
2.2.1.1.1. Şiddet İçeren Çatışma Çözümü Yöntemleri.....	29
2.2.1.1.2. Diplomatik/Geleneksel Çözüm Yöntemleri.....	30
2.2.1.1.3. Üçüncü Taraf Olarak Uluslararası Örgütlerin Müdahalesi Çerçevesinde Çatışma Çözümü.....	32

2.2.1.2. Kriz ve Kriz Yönetimi	35
3. TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA AHDİ HUKUKUN İHLÂLİNDEN DOĞAN KRİZLER	45
3.1. TÜRKİYE’NİN DIŞ POLİTİKA KRİZLERİNDE AHDİ HUKUK KAVRAMI.....	45
3.1.1. Türkiye’nin Dış Politika Krizleri	46
3.1.2. Türkiye’nin Ahdî Hukuku İlgilendiren Dış Politika Krizleri	47
3.2. TÜRKİYE’NİN AHDİ HUKUKUN İHLÂLİNDEN DOĞAN DIŞ POLİTİKA KRİZLERİ	49
3.2.1. Türkiye’nin Garantör Statüsünün İhlâlinden Doğan Ahdî Hukuk Krizleri	50
3.2.1.1. 1964 Kıbrıs Krizi	51
3.2.1.2. 1967 Kıbrıs Krizi	59
3.2.1.3. 1974 Kıbrıs Krizi	63
3.2.1.4. 1991 Nahçıvan Krizi	69
3.2.2. Azınlıkların Statüsünün İhlâlinden Doğan Ahdî Hukuk Krizleri	76
3.2.2.1. 6-7 Eylül 1955 Olayları Krizi	77
3.2.2.2. 1989 Bulgaristan Göç Krizi	84
3.2.2.3. 1989-90 Batı Trakya Olayları Krizi	90
3.2.3. Egemenlik ve Güvenliğe İlişkin Statünün İhlâlinden Doğan Ahdî Hukuk Krizler	94
3.2.3.1. 1936 Sancak Krizi	95
3.2.3.2. 1945 Sovyet Talepleri Krizi	100
3.2.3.3. 1981 Limni Krizi	105
3.2.3.4. 1987 Kıta Sahanlığı Krizi	109
3.2.3.4. 1997 S-300 Füze Krizi	112
3.2.3.5. 2015 Süleyman Şah Türbesi Krizi	116
4. SONUÇ	121
KAYNAKÇA	127
ÖZ GEÇMİŞ	143

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Kriz Evreleri	38
Tablo 2: Türk Dış Politikasında Ahdî Hukukun İhlâlinden Doğan Krizlerin İhlâl Edilen Statünün Konusuna Göre Dağılımı	50
Tablo 3: Türkiye'nin Garantör Statüsünün İhlâlinden Doğan Ahdî Hukuk Krizlerinin Genel Görünümü	50
Tablo 4: Azınlıkların Statüsünün İhlâlinden Doğan Ahdî Hukuk Krizlerinin Genel Görünümü.....	77
Tablo 5: Egemenlik ve Güvenliğe İlişkin Statünün İhlâlinden Doğan Ahdî Hukuk Krizlerinin Genel Görünümü.....	95
Tablo 6: Türkiye'nin Ahdî Hukukun İhlâlinden Doğan Krizlerinin Genel Görünümü	123

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AET	Avrupa Ekonomik Topluluđu
AGİK	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı
AGİT	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
AK PARTİ	Adalet ve Kalkınma Partisi
AT	Avrupa Topluluđu
BM	Birleşmiş Milletler
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
DP	Demokrat Parti
ICB	International Crisis Behavior Project
MC	Milletler Cemiyeti
NATO	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
PASOK	Pan-Helenik Sosyalist Hareket
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	Türk Dil Kurumu
TSK	Türk Silahlı Kuvvetleri
TFPC	Turkish Foreign Policy Crises Project (Türk Dış Politikası Krizleri Projesi)
VCT	Viyana Antlaşmalar Hukuk Sözleşmesi

1. GİRİŞ

Bir ülkenin dış politikasında gerçekleşen bir olay hangi parametreler etrafında “kriz” niteliği kazanır ve bu krizleri incelemek dış politika açısından ne ifade eder? Esasen bu tez çalışmasının temelindeki sorulardan iki tanesi budur. Öncelikle bir dış politika olayının kriz olarak değerlendirilmesi, karar alıcının algısı ile ilgilidir. Yani bir durumsal değişikliğin karar alıcı nezdinde temel değer, hedef ve çıkarlara yönelik bir tehdit olarak algılanması gerekir. En nihayetinde siyasal karar alıcı bu durumsal değişiklik dolayısıyla bir tercih yapmaya ve/ya politika geliştirmeye zorlanmışsa, dış politika krizi başlamış demektir. Bir ülkenin bir döneme ait ya da tarihsel süreç içerisinde bütün bir döneme ait dış politikası açısından söz konusu bu krizler, o ülkenin dış politikasının tüm prensip ve yönelimlerinin mikro ölçekte sınandığı olaylardır. Bu çerçevede dış politika krizlerinin karar alıcı açısından temel değer ve önceliklere yönelik bir tehdit ifade ettiği akılda tutulursa, karar alıcıların bu krizlerdeki davranış biçimleri, bir başka ifadeyle, kriz yönetimi anlayışları, esasen dış politikayı yönlendiren kamuoyu, uluslararası sistem ve güç kapasitesi gibi tüm iç ve dış unsurlarından etkilenir ki bu da bir dış politika araştırmacısının hipotezlerini test edebileceği benzersiz bir fırsattır. Kriz çalışmaları esasen ülkemizde çok yeni olup, daha çok Amerikan ve Avrupalı bilim insanları tarafından zenginleştirilmiş bir literatüre sahiptir. Özellikle Amerikan dış politikası ve karar alıcısı üzerinde çok nitelikli çalışmalar üretmiş olan Amerikan akademisi, kriz çalışmalarında öncü konumdadır. Bu noktada Alexander L. George “Bringing the Gap: Theory and Practice in Foreign Policy”¹ ve “Avoiding War: Problems of Crisis Management”² kriz ve kriz yönetimi literatürünü derinden etkileyen iki önemli çalışmadır. Bunun yanında Michael Brecher ve Jonathan Wilkenfeld, International Crisis Behaviour (ICB) projesi ile birlikte gerek dış politika krizlerini gerekse de uluslararası krizleri örnek vakalar ile birlikte kavramsal ve kuramsal bir çerçevede ışığında inceleyerek kriz

¹ Alexander L. George, **Bringing the Gap: Theory and Practice in Foreign Policy**, (Washington DC: United States Institute of Peace Press, 1993).

² Alexander L. George (ed.), **Avoiding War: Problems of Crisis Management**, (Boulder: Westview Press, 1991).

çalışmalarına önemli katkılar sunmuşlardır.³ Aynı şekilde C. Hermann'ın başta "Threat, Time and Surprise: A Simulation of International Crises"⁴ isimli makalesi olmak üzere bir çok çalışmada krizlerin tanımlanmasından karar alıcıların kriz yönetimindeki rollerine kadar bir çok alanda önemli tartışmalara imza atmıştır. Margaret Hermann da başta "Explaining Foreign Policy Behavior Using The Personal Characteristics of Political Leaders"⁵ isimli makalesi olmak üzere, birçok çalışma ile kriz ile lider arasındaki etkileşimi ortaya koyarak kriz çalışmalarına ayrı bir özgünlük katmıştır.

Türkçe literatürde ise erken dönem çalışmalar olarak nitelenebilecek ve kriz çalışmaları noktasında literatürü gerçek anlamda yakaladıkları tartışmaya oldukça açık çalışmalardan söz etmek mümkündür. Haydar Çakmak'ın derlemiş olduğu "Türk Dış Politikasında 41 Kriz (1924-2012)"⁶ ve Mehmet Seyfettin Erol ve Ertan Efeğil'in derlemiş olduğu "Krizler ve Kriz Yönetimi: Temel Yaklaşımlar, Aktörler, Örnek Olaylar"⁷ isimli eserler, büyük ölçüde bu çalışmada kullanılan kriz ve kriz yönetimine ilişkin literatürden uzak kalmıştır. Bunun yanında büyük ölçüde yukarıda verilen ICB projesi temelinde kurgulanmış TÜBİTAK 1001 projesi tarafından desteklenen "*Türkiye'de Dış Politika Krizlerinde Karar Verme ve Kriz Yönetimi Süreç Analizi (TFPC)*" isimli proje, sonraki bölümlerde ayrıntıları ile verileceği üzere yukarıda verilen literatürden de beslenerek Türkiye'deki kriz çalışmalarına öncülük etmiştir.

Bu tez çalışması, başta "*Türkiye'de Dış Politika Krizlerinde Karar Verme ve Kriz Yönetimi Süreç Analizi*" projesi olmak üzere yukarıda da verilen kriz yönetimine ilişkin Amerikan akademisinde çıkan öncü çalışmalardan faydalanılarak ortaya çıkmıştır. Fakat bu çalışmanın söz konusu çalışmalardan en temel farkı

³ Projenin veri tabanı için bakınız: **ICB**, <http://www.icb.umd.edu/dataviewer/>; Bu proje kapsamında yayınlanan önemli bazı eserler de şunlardır: Michael Brecher, **Crises in World Politics: Theory and Reality**, (Oxford: Pergamon Press, 1993); Michael Brecher ve Johanna Wilkenfeld, **A Study of Crises**, (Ann Arbor: The University of Michigan Press).

⁴ Bakınız: Charles Hermann, "Threat, Time and Surprise: A Simulation of International Crises", ed. Charles F. Hermann, **International Crises: Insights from Behavior Research**, (New York: Free Press, 1972): 187-211.

⁵ Bakınız: Margaret G. Hermann, "Explaining Foreign Policy Behavior Using The Personal Characteristics of Political Leaders", **International Studies Quarterly**, c. 24, s. 1 (1980):7-46.

⁶ Bakınız: Haydar Çakmak (ed.), **Türk Dış Politikasında 41 Kriz (1924-2012)**, Ankara: Kripto Yayınları, 2012).

⁷ Bakınız: Mehmet Seyfettin Erol ve Ertan Efeğil, **Krizler ve Kriz Yönetimi: Temel Yaklaşımlar, Aktörler, Örnek Olaylar**, (Ankara: Gündoğan Yayınları, 2011).

kavramsal çerçevesinde “ahdî hukuk” kavramını kullanarak, Türkiye’nin dış politika krizlerini bu çerçevede ele almasıdır. Nitekim “*Türkiye’de Dış Politika Krizlerinde Karar Verme ve Kriz Yönetimi Süreç Analizi*” projesi tarafından tespit edilen 1923-2015 yılları arasındaki 34 dış politika krizinden 19 tanesi doğrudan veya dolaylı bir biçimde ahdî hukuk ile ilgilidir. Bir başka ifadeyle, Türkiye’nin dış politika krizlerinin neredeyse yarısından fazlasının ahdî hukuk temelli oluşu, söz konusu kavramın Türk dış politikası ve kriz çalışmaları açısından önemini ortaya koymaktadır.

Geniş anlamda bir devletin ekonomik, kültürel, siyasi ve askeri tüm uluslararası antlaşmaları ahdî hukuk kapsamı içerisinde değerlendirilebilir. Öte yandan böylesine geniş bir tanım kısıtlı bir zaman dilimine sığdırılmak durumunda olan bu çalışma için işlevsel değildir. Bu noktada çalışmada işte bu kısıtlılığı aşabilmek için dar anlamda bir ahdî hukuk tanımı tercih edilmiştir. Buna göre, taraflara hak ve yükümlülükler yükleyen, bağlayıcı ve hukuki rejim/statü doğuran antlaşmalar bu kapsamda değerlendirilerek bu özelliklere haiz olmayan anlaşmalar çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Ayrıca dış politika krizleri, özellikle Türkiye’nin bulunduğu coğrafyanın siyasi yapısı dikkate alındığında, her an ortaya çıkabilecek gelişmelerdir ve dolayısıyla belli bir süre zarfında tamamlanması gereken böylesine bir çalışmanın bu durumda bir zaman sınırlamasına sahip olması gerekir ki çalışmada da TFPC’ye paralel olarak, Türkiye’nin 1923-2015 yılları arasındaki dış politika krizlerinin ahdî hukuk boyutu incelenmiştir.

Bu çalışmada Türkiye’nin ahdî hukuk ile ilintili 19 dış politika krizi içerisinden, ahdî hukukun ihlâl edildiği örnekler esas alınarak, Türkiye’nin kriz algısı ve kriz yönetimi sürecinin karşılaştırmalı bir biçimde incelenmesi amaçlanmıştır. Nitekim Türkiye’nin statükocu yapısı göz önüne alındığında, var olan statükoyu bozmaya yönelik girişimlere Türkiye’nin üreteceği politika, gelecekteki krizler açısından da bir tahminde bulunulabilmesi bakımından incelemeye değer görülmüştür. Türkiye’nin ahdî hukukun ihlâl edildiği dış politika krizlerinde nasıl bir kriz yönetimi anlayışına sahip olduğu, karar alıcının ne sıklıkla ahdî hukuka vurgu yaptığı ve en nihayetinde bu krizlerin nasıl yönetildiği soruları çalışmanın temel sorularıdır. Ayrıca çalışmanın test edeceği hipotezler aşağıdaki gibidir:

- Ahdi hukuk savunmacı kriz yönetimi stratejilerinin temel meşrulaştırma aracıdır. (Hipotez 1).

- Krizlerde taraflardan en az biri mevcut ulusal/uluslararası ortamda yeterli materyal güç kapasitesine sahip ise askeri tırmandırmayı bir seçenek olarak dikkate alır (Hipotez 2).
- Türkiye'nin kriz yönetimi geleneğinde askeri şiddet⁸ unsuru siyasi çözüme ulaşmak için bir araçtır (Hipotez 3)
 - Türkiye ahdî hukukun ihlalinden doğan krizlerde askeri şiddeti meşru görür ve krizin tekrarlanması halinde şiddet kullanma kararlılığını arttırır (Hipotez 3.1).
- Bir dış politika krizi ahdî hukukun ihlalinden dolayı ortaya çıkıyor ise siyasi karar alıcının kriz yönetim stratejilerindeki seçenekleri azalır (Hipotez 4)

Bu çerçevede TFPC tarafından tespit edilen ahdî hukuk ile doğrudan ya da dolaylı bir biçimde ilintili olan krizler içerisinde 13 tanesi ahdî hukukun ihlâlinden doğan krizler olarak değerlendirilmektedir. Bu 13 kriz Türkiye'nin garantörlük statüsünün ihlalinden doğan ahdî hukuk krizleri, azınlıkların statüsünün ihlalinden doğan ahdî hukuk krizleri ve egemenlik ve güvenliğe ilişkin statüsünün ihlalinden doğan ahdî hukuk krizleri olmak üzere üç alt kategori altında karşılaştırmalı olarak incelenebilir.

Çalışmanın giriş bölümünün takiben ikinci bölümü içerisinde ahdî hukuk kavramı ayrıntılarıyla verilmiştir. Ardından yine aynı bölüm içerisinde ahdî hukuk kavramının uyuşmazlık-çatışma-kriz üçlüsü ile olan ilişkisi incelenmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise Türkiye'nin dış politika krizlerine ilişkin TFPC verilerine dayanarak bir inceleme yapılmış ardından da Türkiye'nin dış politika krizleri ahdî hukuku ilgilendirip ilgilendirmemesi bakımından kategorize edilmiştir. Üçüncü bölümün bir sonraki başlığında ise söz konusu bu krizler yukarıda verildiği şekilde üç başlık altında karşılaştırmalı bir biçimde ahdî hukuk temelinde incelenmiştir. Çalışma kapsamında elde edilen bulgular ve bundan sonraki yapılacak çalışmalara ilişkin öneriler ise değerlendirme bölümünde ortaya konulmuştur.

⁸ Michael Brecher, askeri şiddet unsurunu şiddet içermeyen askeri eylem (nonviolent military acts) ve şiddet içeren askeri eylem (violent military act) olarak iki şekilde değerlendirir. Şiddet içermeyen askeri eylem örnek olarak, sınıra yakın bölgelere asker sevkiyatını verirken öte yandan, küçük çaplı sınır ihlâlinden, geniş çaplı askeri bir saldırıya kadar olan ölçekteki askeri eylemleri de şiddet içeren askeri eylem olarak tanımlar. Bu çalışmada kullanılan askeri şiddet unsuru ise, işte bu iki tanımlamayı da içerisinde alacak şekilde kullanılmıştır. Bakınız: Michael Brecher ve Benjamin Geist, **Decisions on Crisis, Israel, 1967 ve 1973**, (Berkeley ve Los Angeles: University of California Press, 1980), 8-9.